Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. 1. 2011, sp. zn. 7 Tdo 16/2011, ECLI:CZ:NS:2011:7.TDO.16.2011.1

Číslo: 4/2012

Právní věta:

Spolupachatel trestného činu loupeže podle § 234 odst. 1, odst. 2 písm. b) tr. zák.*, který sice sám fyzicky nenapadl poškozeného, odpovídá podle § 9 odst. 2 tr. zák.** za těžkou újmu na zdraví poškozeného, byla-li mu způsobena jednáním jiného spolupachatele v rámci společného jednání všech spolupachatelů při uskutečňování jejich společného úmyslu.

Jestliže došlo ke spáchání trestného činu úmyslným společným jednáním dvou nebo více osob, pak skutečnost, že některá z nich jednala ve stavu zmenšené příčetnosti podle § 32 odst. 1 tr. zák.***, nemá žádný význam ani pro závěr o jejich spolupachatelství podle § 9 odst. 2 tr. zák., ani pro trestní odpovědnost dalších spolupachatelů.

---

* *Nyní jde o trestný čin loupeže podle § 173 odst. 1, odst. 2 písm. b) tr. zákoníku.*

** *Nyní jde o ustanovení § 23 tr. zákoníku.*

*** *Nyní jde s určitou modifikací o ustanovení § 27 tr. zákoníku.*

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 19.01.2011

Spisová značka: 7 Tdo 16/2011

Číslo rozhodnutí: 4

Číslo sešitu: 1

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Loupež, Spolupachatel, Zmenšená příčetnost

Předpisy: § 234 odst. 1 tr. zák.
§ 234 odst. 2 písm. b) tr. zák.
§ 32 odst. 1 tr. zák.
§ 9 odst. 2 tr. zák.

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud odmítl dovolání obviněných P. G. a P. Š. proti rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 4. 5. 2010, sp. zn. 10 To 26/2010, v trestní věci vedené u Krajského soudu v Hradci Králové pod sp. zn. 4 T 8/2009.

Z o d ů v o d n ě n í :

Rozsudkem Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 30. 11. 2009, sp. zn. 4 T 8/2009, byli obvinění P. G., P. Š. a R. T. jako spolupachatelé podle § 9 odst. 2 tr. zák. uznáni vinnými trestným činem loupeže podle § 234 odst. 1, odst. 2 písm. b) tr. zák. a trestným činem neoprávněného držení platební karty podle § 249b tr. zák. Obviněnému P. G. byl za tyto trestné činy a dále za trestné činy, jimiž byl uznán vinným ve věci Okresního soudu v Pardubicích sp. zn. 22 T 48/2009, uložen podle § 234 odst. 2 tr. zák., § 35 odst. 2 tr. zák. souhrnný nepodmíněný trest odnětí svobody na sedm roků, pro jehož výkon byl podle § 39a odst. 2 písm. c) tr. zák. zařazen do věznice s ostrahou, a podle § 49 odst. 1 tr. zák., § 50 odst. 1 tr. zák. trest zákazu činnosti spočívající v zákazu řízení motorových vozidel na dva roky, přičemž podle § 35 odst. 2 tr. zák. byl zrušen výrok o trestu v rozsudku Okresního soudu v Pardubicích ze dne 4. 8. 2009, sp. zn. 22 T 48/2009, a další obsahově navazující rozhodnutí. Obviněnému P. Š. byl podle § 234 odst. 2 tr. zák., § 35 odst. 1 tr. zák. uložen úhrnný nepodmíněný trest odnětí svobody na sedm roků, pro jehož výkon byl podle § 39a odst. 2 písm. c) tr. zák. zařazen do věznice s ostrahou. Zároveň bylo rozhodnuto o trestu a ochranném léčení ohledně obviněného R. T. Výrokem podle § 228 odst. 1 tr. ř. a podle § 229 odst. 2 tr. ř. bylo rozhodnuto o náhradě škody.

Jako trestné činy loupeže podle § 234 odst. 1, odst. 2 písm. b) tr. zák. a neoprávněného držení platební karty podle § 249b tr. zák. posoudil Okresní soud v Pardubicích skutek, který podle jeho zjištění spočíval v podstatě v tom, že obvinění P. G., P. Š. a R. T. dne 20. 5. 2009 kolem 17,00 hodin v P. po předchozí vzájemné domluvě všech tří obviněných vylákal obviněný P. Š. pod smyšlenou záminkou poškozeného B. H. do svého bytu, kam přišli i obvinění P. G. a R. T., neboť o poškozeném věděli, že má na účtu větší finanční obnos z prodeje bytu, s úmyslem získat od poškozeného peněženku s jeho platební kartou mu do kávy nasypali nezjištěný prášek, který však na poškozeného neúčinkoval, a když chtěl poškozený odejít, obviněný R. T. mu v tom zabránil, přehodil mu přes hlavu deku, povalil ho na gauč, napadl ho několika údery pěstí do břicha a žeber, obviněný P. Š. vytáhl poškozenému ze zadní kapsy kalhot peněženku s částkou 8000 Kč, osobními doklady a platební kartou VISA Elektron vydanou KB, a.s., a z pouzdra na opasku mobilní telefon, nutil poškozeného, aby prozradil osobní identifikační číslo (PIN) k platební kartě, a když tak poškozený neučinil, obviněný R. T. ho shodil z gauče na zem, šlapal po něm v oblasti hrudníku do doby, než poškozený uvedl smyšlené číslo PIN, pak obvinění R. T. a P. G. odešli s platební kartou vybrat peníze z bankomatu, přičemž zjistili, že číslo PIN je nesprávné, a vrátili se zpět, obviněný R. T. poškozeného znovu napadl několika údery do břicha a žeber, obvinění R. T. a P. Š. pod pohrůžkou dalšího násilí nutili poškozeného sdělit správné číslo PIN, obviněný R. T. při tom poškozenému přiložil nůž k uchu s tím, že když neřekne správné číslo PIN, uřízne mu ucho, nato poškozený uvedl správné číslo PIN, obvinění R. T. a P. G. opět odešli vybrat peníze z bankomatu, ale bankomat peníze nevydal z důvodu přečerpání týdenního limitu výběru, pak se obviněný P. Š. podle pokynu obviněných R. T. a P. G. uzamkl s poškozeným v bytě, donutil ho tam přespat a následujícího dne kolem 8,30 hodin všichni obvinění po vzájemné dohodě donutili poškozeného, aby s nimi jel autem do pobočky KB, a.s., nejprve v P. a potom v Z. a aby tam vybral částku 50 000 Kč v hotovosti, avšak pracovnice banky to odmítly vzhledem k propadlému dokladu o ztrátě občanského průkazu poškozeného, všichni obvinění proto donutili poškozeného, aby si na Magistrátu města P. nechal vystavit nový doklad o ztrátě občanského průkazu, obviněný P. Š. poškozeného donutil vybrat s použitím tohoto dokladu z účtu nejprve částku 10 000 Kč, kterou poškozený ihned předal obviněnému P. Š., a pak ještě další částku 20 000 Kč, se kterou ho obviněný P. Š. donutil přesunout se na místo, kde čekali obvinění R. T. a P. G. a kde i tuto částku poškozený za dalších výhrůžek pronášených obviněným R. T. předal

obviněnému P. Š., načež poškozený odešel z místa a odjel domů. Podle dalších zjištění Okresního soudu v Pardubicích se poškozený dne 22. 5. 2009 pro velké bolesti žeber dostavil do nemocnice, kde byl do 2. 6. 2009 hospitalizován pro sériovou zlomeninu 3. až 8. žebra vpravo s výrazným posunem a naraženou klíční kostí, přičemž tato zranění byla komplikována rozvojem zánětu plicní tkáně a byla považována za poškození důležitého orgánu (hrudní stěny, plíce).

Proti citovanému rozsudku Krajského soudu v Hradci Králové podali odvolání obvinění P. G. a P. Š., kteří napadli výrok o vině a další výroky. O odvoláních bylo rozhodnuto rozsudkem Vrchního soudu v Praze ze dne 4. 5. 2010, sp. zn. 10 To 26/2010. Z podnětu odvolání obviněného P. G. byl rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové podle § 258 odst. 1 písm. d), odst. 2 tr. ř. zrušen v celém výroku o trestu uloženém tomuto obviněnému a podle § 259 odst. 3 tr. ř. bylo nově rozhodnuto tak, že obviněnému P. G. byl uložen podle § 234 odst. 2 tr. zák., § 35 odst. 2 tr. zák. souhrnný trest odnětí svobody na šest roků a deset měsíců, pro jehož výkon byl obviněný podle § 39 odst. 2 písm. c) tr. zák. zařazen do věznice s ostrahou, přičemž podle § 35 odst. 2 tr. zák. byl zrušen výrok o trestu v rozsudku Okresního soudu v Pardubicích ze dne 4. 8. 2009, sp. zn. 22 T 48/2009, a další obsahově navazující rozhodnutí. Odvolání obviněného P. Š. bylo podle § 256 tr. ř. zamítnuto.

Obvinění P. G. a P. Š. podali prostřednictvím obhájců v zákonné lhůtě dovolání proti tomuto rozsudku Vrchního soudu v Praze. Oba obvinění ho napadli v tom směru, že jím byl ponechán beze změny výrok o vině trestným činem loupeže podle § 234 odst. 1, 2 písm. b) tr. zák. Odkázali na důvod dovolání uvedený v § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. Nesprávné právní posouzení skutku spatřovali v tom, že byl kvalifikován podle § 234 odst. 2 písm. b) tr. zák. Namítli, že za těžší následek ve formě zranění poškozeného nemohou odpovídat, protože fyzického násilí proti poškozenému se dopustil jen obviněný R. T. Obviněný P. G. poukázal na to, že obviněný R. T. jednal ve stavu zmenšené příčetnosti, a z toho dovozoval, že sám nemůže nést odpovědnost za jednání spoluobviněného, který spolehlivě neovládal své jednání. Obviněný P. Š. zdůraznil, že nemohl předpokládat nepředvídatelné jednání spoluobviněného R. T. a jeho neschopnost ovládat toto jednání. Obvinění P. G. a P. Š. se dovoláními domáhali toho, aby Nejvyšší soud ohledně každého z nich zrušil rozhodnutí obou soudů a aby přikázal nové projednání a rozhodnutí věci.

Nejvyšší soud shledal, že dovolání jsou zjevně neopodstatněná.

Z hlediska vzájemného vztahu napadeného rozsudku a podaných dovolání je spornou právní otázkou to, zda obviněné P. G. a P. Š. lze považovat za spolupachatele trestného činu loupeže podle § 234 odst. 1, odst. 2 písm. b) tr. zák., jestliže vlastního fyzického násilí proti poškozenému se dopustil jen obviněný R. T. Kladná odpověď na tuto otázku vyplývá ze zásad, jimiž je ovládán institut spolupachatelství.

Trestného činu loupeže podle § 234 odst. 1 tr. zák. se dopustil ten, kdo proti jinému užil násilí nebo pohrůžky bezprostředního násilí v úmyslu zmocnit se cizí věci. Podle § 234 odst. 2 písm. b) tr. zák. byl přísněji trestný pachatel, který způsobil takovým činem mimo jiné těžkou újmu na zdraví.

Podle § 9 odst. 2 tr. zák. by-li trestný čin spáchán společným jednáním dvou nebo více osob, odpovídá každá z nich, jako by trestný čin spáchala sama (spolupachatelé).

Podstatou spolupachatelství je společné jednání dvou nebo více osob a úmysl k tomu směřující. Podmínkou spolupachatelství není nutně to, aby každá z jednajících osob naplnila všechny zákonné znaky trestného činu. V rámci společného jednání mohou být role jednajících osob rozděleny tak, že každá z nich naplní jen některé ze znaků trestného činu, přičemž teprve souhrnem dílčích aktů vykonaných jednotlivými osobami dochází k naplnění všech znaků trestného činu. V krajním případě je v závislosti na okolnostech konkrétního případu možné dokonce i to, že naplnění znaků trestného činu vyplývá ze souhrnu dílčích aktů jednajících osob, přičemž tyto akty – posuzovány samy o sobě a

mimo kontext celku – jsou ve vztahu k zákonným znakům trestného činu irelevantní. Důsledkem spolupachatelství je to, že každá z jednajících osob odpovídá tak, jako by trestný čin spáchala sama, to znamená, že odpovídá za celý rozsah trestného činu včetně celého následku.

Všichni tři obvinění evidentně měli společný úmysl přisvojit si peníze a další věci poškozeného. Prostředkem k tomu bylo podle společného úmyslu obviněných jednak použití násilí proti poškozenému, jednak použití pohrůžek násilí. Přitom k násilnému odnětí peněz a dalších věcí poškozenému směřovalo jednání obviněných již v tom stadiu, kdy se ho pokusili nasypáním nezjištěného prášku do kávy uvést do stavu bezbrannosti, neboť podle § 89 odst. 6 tr. zák. byl trestný čin spáchán násilím i tehdy, byl-li spáchán na osobě, kterou pachatel uvedl do stavu bezbrannosti lstí. O tom, že násilí proti poškozenému bylo zahrnuto úmyslem obviněného P. Š., jasně svědčí zjištění, že obviněný P. Š. vzal poškozenému z kapsy kalhot peněženku s hotovostí, platební kartou atd. za situace, kdy poškozeného zároveň fyzicky napadal obviněný R. T. To, že násilí proti poškozenému bylo zahrnuto úmyslem obviněného P. G., je zřejmé ze zjištění, že s platební kartou, jejímuž násilnému odnětí poškozenému byl přítomen, se opakovaně vypravil spolu s obviněným R. T. vybrat peníze z bankomatu, byť bezvýsledně, a to bezprostředně poté, co poškozený byl dalšími fyzickými útoky vykonanými obviněným R. T. přinucen sdělit číslo PIN. Kromě toho se obviněný P. Š. připojil k výhrůžkám obviněného R. T., že násilí proti poškozenému bude pokračovat, pokud nesdělí správné číslo PIN. Protože jednání dne 20. 5. 2009 večer nevedlo k zamýšlenému výsledku a obviněným se nepodařilo získat žádné další peníze nad rámec obsahu peněženky poškozeného, rozhodli se po vzájemné dohodě držet poškozeného v bytě do následujícího dne a donutit ho pod vlivem tohoto omezení i předcházejícího násilí a výhrůžek k tomu, aby následujícího dne vybral peníze v bance osobně a aby jim je poté odevzdal. Přitom do banky doprovázel poškozeného obviněný P. Š., který od poškozeného ihned převzal první vybranou částku (10 000 Kč), a po výběru druhé částky (20 000 Kč) se obviněný P. Š. s poškozeným dostavil na místo, kde již čekali obvinění P. G. a R. T. a kde poškozený odevzdal i tuto částku do rukou obviněného P. Š. Z průběhu posuzovaného činu je mimo jakoukoli pochybnost, že čin byl jako celek společnou akcí všech tří obviněných, že šlo o typické spolupachatelství a že není důvodu k tomu, aby za násilí proti poškozenému odpovídal jen obviněný R. T., který sám toto násilí fyzicky vykonal. Obviněný R. T. takto jednal v dohodě s obviněnými P. G. a P. Š., to znamená s jejich souhlasem za účelem dosažení společného cíle získat peníze. Za tohoto stavu obvinění P. G. a P. Š. odpovídají i za násilí vykonané proti poškozenému.

Rozhodně nelze akceptovat námitky obviněných P. G. a P. Š., které se odvíjely od toho, že obviněný R. T. jednal ve stavu zmenšené příčetnosti. S touto okolností je spolupachatelství obviněných P. G. a P. Š. plně slučitelné. Skutečností totiž zůstává, že stále šlo o společné jednání všech tří obviněných. Podmínky spolupachatelství, tak jak vyplývají z ustanovení § 9 odst. 2 tr. zák., nejsou nijak dotčeny tím, že duševní stav některé ze společně jednajících osob je ovlivněn zmenšenou příčetností. Pouze za předpokladu, že taková osoba vybočí z mezí společného jednání, jde o tzv. exces, za který ostatní spolupachatelé neodpovídají. O nic takového se však v posuzované věci nejednalo.

Fyzickým napadáním poškozeného obviněný R. T. nijak nevybočil z rámce dohody s obviněnými P. G. a P. Š., byť šlo o dohodu nevýslovnou (konkludentní). Především je třeba zdůraznit, že ze strany obviněného R. T. nešlo jen o nějaký ojedinělý, nahodilý či mimovolný úder, nýbrž o soustředěné, opakované a četné údery cíleně vedené do břicha a žeber poškozeného a o šlapání po jeho hrudníku. Obvinění P. G. a P. Š. viděli, jak obviněný R. T. napadá poškozeného, byli tomuto napadání přítomni a nedali ani náznakem najevo, že s tímto jednáním obviněného R. T. nesouhlasí, že se od něj distancují a že s ním nemají nic společného. Naopak oba si počínali tak, že tím dávali zřetelně najevo, že se s násilným jednáním obviněného R. T. ztotožňují, a poškozený nutně musel pociťovat násilí proti své osobě jako projev společné vůle všech tří obviněných. Zjištění, že během násilného jednání obviněného R. T. obviněný P. Š. vzal poškozenému peněženku včetně peněz a platební karty, nelze

interpretovat jinak než jako projev souhlasu obviněného P. Š. s násilím vykonaným proti poškozenému. Ve vztahu k obviněnému P. G. je významné zjištění, že s platební kartou, o které věděl, jak ji obviněný P. Š. vzal poškozenému, opakovaně šel k bankomatu a pokusil se s jejím použitím vybrat peníze. Toto jednání obviněného P. G. nepřichází v úvahu posoudit jinak než jako jeho souhlas s násilím, jemuž byl poškozený vystaven. O tom, že násilí proti poškozenému bylo z hlediska obviněných P. G. a P. Š. nedílnou součástí jejich společného jednání s obviněným R. T., nakonec svědčí také to, že účinku vykonaného násilí využili k tomu, aby poškozeného drželi v bytě přes noc a aby ho donutili následujícího dne osobně vybrat peníze v bance, a nechali ho odejít teprve poté, co dosáhli toho, že jim obviněný odevzdal vybranou peněžní částku v celkové výši 30 000 Kč.

Pokud jde o odpovědnost obviněných P. G. a P. Š. za těžkou újmu na zdraví poškozeného, je nutné připomenout, že tento následek má povahu okolnosti podmiňující použití vyšší trestní sazby podle § 234 odst. 2 písm. b) tr. zák. Z toho podle § 6 písm. a) tr. zák. vyplývá, že k odpovědnosti obviněných postačí zavinění z nedbalosti a že se tedy nevyžaduje úmyslné zavinění. Zranění poškozeného bylo co do své povahy, rozsahu a závažnosti adekvátním následkem násilí, které bylo součástí společného jednání obviněných, a bylo i ze subjektivního hlediska obviněných snadno předvídatelné. Okolnosti činu a poměry obviněných byly takové, že obvinění měli a mohli vědět, že společným útokem, jehož složkou bylo násilí proti poškozenému, může být způsobena těžká újma na zdraví. Není tedy žádného důvodu k tomu, aby uvedený následek byl vyloučen z rámce, v němž obvinění P. G. a P. Š. odpovídají za společné jednání s obviněným R. T. Ta část útoku, z které vzešlo těžké zranění poškozeného a kterou fyzicky vykonal obviněný R. T., byla součástí společného jednání všech tří obviněných. Kromě toho, co v tomto směru bylo uvedeno v předcházející části odůvodnění tohoto usnesení, je třeba znovu připomenout, že obvinění P. G. a P. Š. ukončili svou angažovanost ve společném útoku proti poškozenému až po dosažení společně zamýšleného cíle, tj. poté, co se jim podařilo donutit poškozeného k vydání peněz. I tím je podporován závěr, že těžší následek podle § 234 odst. 2 písm. b) tr. zák. je zahrnut jejich zaviněním (k odpovědnosti spolupachatelů trestného činu loupeže za těžší následek viz rozhodnutí č. 18/1994 Sb. rozh. tr.).

Ze všech těchto důvodů Nejvyšší soud zjevně neopodstatněná dovolání obviněných podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. odmítl.